

Ishaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredništvo in upravniški prostori
2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIII.

Cena lista
je \$6.00

Entered as second-class matter January 28, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., sobota, 7. junija (June 7), 1930.

Subscription \$6.00
Yearly

STEV.—NUMBER 133

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Evropa se pripravlja na carinsko vojno z Ameriko

Francija svira Združene države, da imajo vsi evropski narodi reprisalije v načrtu, ako kongres sprejme zakon visoke carine

Pariz, 6. ju. — Francoski industrijski magnati, ki so organizirani v Splošni zvezi francoske produkcije in Narodni zvezi za ekonomsko ekspanzijo, so večer naslovili na Združene države svarilo, da Evropa ne bo trpela novega Hawley-Smootovega carinskega zakona, ki je zdaj pred kongresom v Washingtonu. Ton svarila je, da evropske države udarilo nazaj in načrti reprisalije se že izdelujejo.

Obe organizaciji francoskih kapitalistov zahtevata od vlade, naj ponovno protestira v Washingtonu in jasno pove Ameriki, kaj jo čaka, če zakon nameravane visoke carinske tarife. "Naši ameriški prijatelji se gotovo zavedajo, da se bliža ura, ko bo Združenim državam nujno potrebna trgovska ekspanzija," se glasi izjava francoskih industrialcev. "Naj konzum stotomilijonskega in dobro plačanega ameriškega naroda še tako napreduje, je kljub temu produkcija ameriškega blaga vedno večja. Ako Amerika vztraja pri svojem kontraktirnem stališču zapiranja vrat tujemu blagu, obenem pa hoče razširiti svojo izvozno trgovino, se ne sme čuditi, če bo Francija z drugimi evropskimi državami vred storila enake korake v svoje varstvo".

Članstvo reorganizirano rudarske unije

Tajnik Walker podal številke. Nove krajevne unije ustanovljene v raznih državah

Springfield, Ill. — (F. P.) — Članski prispevki reorganizirani rudarski uniji v prešli dveh mesecih so znašali \$38,000, kot poročila njen tajnik John H. Walker. Ker vsak član unije prispeva 50 centov mesečno, pomeni, da organizacija šteje 38,000 članov. Walker nadalje naznani, da je 13,618 rudarjev izvetih od plačevanja prispevkov, bodisi radi brezposelnosti ali drugih vzrokov. Skupno število članov je torej 51,618.

Walker potem poroča, da je unija organizirala 21 krajevnih rudarskih unij v državi Oklahoma, Arkansas in Texas, tri v Indijani, eno v Iowi in deset v Ohiju. Organizatorično delo je tudi v teku v reorganiziranih državah, pravi Walker.

Pri zaslišanju pred sodiščem glede kršitve injunkcije po John L. Lewisu od stare rudarske unije, je ta izjavil, da ima njegova unija v trinajstih distriktih na polju mehkega premoga 12,400 članov. To je v nesoglasju s poročilom tajnika stare unije Kennedyja, kjer pravi, da ima unija v istih distriktih 7,386 članov. Ako se vzame v poštev Lewisovo izjavo, tedaj vidimo, da se je število organiziranih rudarjev zmanjšalo za 181,451 od števila 193,911 v teh distriktih glasom poročila, ki ga je podal William Green, ko je bil tajnik United Mine Workers unije l. 1920. Odlok, dali je Lewis kršil injunkcijo ali ne, bo sodišče podalo koncem tega meseca.

Ko je bil podpredsednik reorganizirane rudarske unije Adolph Germer na organizatorični turi v državi Iowi, se mu Lewisovi pristajši preuknjali gumijaste obroče na njegovem avtu v času, ko je govoril na zborovanju rudarjev. Germer je določen za govornika na letni konferenci Lige za industrijsko demokracijo, ki se bo 28. junija otvorila v Lake Tamentu, Pa. Predmet govora bo: John L. Lewis, kralj raketirjev. Springfieldska delavska federacija ni hotela odstraniti svojega predsednika in tajnika na

Cerkev diktira v italijanskih kopalščih

Rim, 6. jun. — Papež je mobiliziral organizacijo Katoliške akcije za ljuto ofenzivo proti sedanjim kopalnim oblekam v kopalščih Italije. Njegova zahteva je, da policija in žandarji povsod uveljavijo sledeči edikt: Moški in ženske morajo nositi dolge obleke v vodi. kabine obeh spolov morajo biti strogo ločene in moški ter ženske ne smejo plezati v kopalnih oblekah!

Škof Cannon hrepeni po mučeništvu

Med izpraševanjem je zapustil sobo v nadi, da ga bo dal senatni odsek zapreti

Washington, D. C. — Metodistični škof James Cannon iz Virginije hoče biti na vsak način mučenik za sveto prohibicijo in svojo cerkveno politiko. Med zasliševanjem pred preiskovalnim senatnim odsekom je odklonil odgovor na več vprašanj, ki so mu jih zastavili senatorji, v četrtek je pa sredi izpraševanja vstal in odšel iz sobe — dobro vedo, da je to žaljenje senata, ki mu lahko prinese zaporno kazen.

Cannon je pred odhodom izjavil, da ne bo več pristojno pričal in če ga hoče senatni odsek še nadalje zaslišati, mu mora poslati običajno pozivnico. To pomeni, da se škof ukloni le sil.

Senator Walsh, ki vodi preiskavo, je kasneje dejal, da je to očitno žaljenje senata in preiskovalni odsek se bo posvetoval o postopanju napram škofu. Preiskava je dobila odmor do prihodnje arede, ko se vrne senator Caraway, član odseka.

Indijski nacionalisti uprizarili verski štrajk

Veliki pohodi, ko je potekel prvi mesec Gandhijevega zapora

Bombaj, Indija, 6. jun. — Večrno je preteklo mesec dni, ko je bil "svetnik" Gandhi aretiran in v zapor v Puni. Nacionalisti so vsled tega aranžirali "hartal" ali religiozni štrajk. Vse delo je počivalo in Gandhijevi pristajši so v dolgih procesijah korakali po ulicah Bombaja. Procesije so bile molčeče, le ženske so prepevale svete himne. V procesiji je bilo več kot tisoč slik Gandhija, ki so jih nosili možje, toda policija je vse slike zaplenila, drugače pa ni nadlegovala pohodnikov.

Po končanih paradah so se Gandhiji sešli na Maidan esplanad v velikem javnem shodu. V ostalem je bil mir po vsej Indiji. Par sto oseb je bilo aretiranih radi piketiranja bojkotiranih likerskih prodajalnic in trgovin s tujim platnom.

Na meji Afganistana se ponavljajo praske med hrbovci in vojaštvom. Mesto Pešavar je vojaški tabor.

Elizabeth Gilmanova iz Baltimore, Md., ki kandidira za gubernorko na socialistični listi. Gilmanova je ugledna Američanka in borilnica za pravice tlačanskega naroda.

FASISTIČNA ITALIJA SE OBOROŽUJE

Bojne trobaje Mussolinijeve diktature postajajo tedaj glasneje

Rim. — (F. P.) — Poročila o položaju industrij v Italiji niso prav nič optimistična. Vsakdo lahko čita med vrsticami, da skuša italijanski kapitalizem povečati svojo moč na račun delavskega razreda, čigar mezde gredo stalno navzdol in ogrožajo male trgovce in srednji sloj, ki je prisiljen vstopati v vrste proletariata.

Mussolinijeva vlada bi rada zakrila dejstva s pobarvanimi poročili, toda z njimi ne more prevariti nič največjih optimistov. Vprašanje je, dali bo mogla Italija dvigniti kredit svojih industrij v inozemstvu, da se tako izogne prepadu, ki je nastal vsled gospodarsko nesmiselne fašistične taktike.

Da zakrije fliško fašistične politike in da odvrne ljudstvo od resnih vprašanj, je Mussolini začel vpiti na ves glas o sili Italije. Ostrasti hoče druge države, posebno Francijo, z rožljanjem sablje. Njegov govor, ki ga je imel v Florenci, prikazuje v jasnejši luči namen fašizma kot pa hinavska pacifiistična izjava, ki je bila izrečena po zastopnikih vevsel na konferenci v Londonu.

Fašistična milica se razvija v smeri kot se ni še nikdar doslej. Dosedaj je bila navadna policijska sila, sestavljena iz prostovoljcev, to je, iz članov gangozov, katerim je bil umor političnega nasprotnika brezpomembna stvar.

To armado svojih pristajšev sedaj Mussolini utrjuje proti notranjim in zunanjim sovražnikom. V slučaju vojne ali revolte jih bo uvrstil med redne vojaške čete in noben ne bo mogel prostovoljno izstopiti iz fašistične armade kot sedaj, temveč bo prisiljen služiti več let.

Fašizem dela doma bolje kot je v Londonu. Italijanski delegat na mornarični konferenci Grandi, je poskušal v Londonu z Litvinovom manevrom, ko je govoril fraze o miru, poleg tega je pa dosegel, da so frikelje med Francojo in Italijo postale ostrejšje. Protifrancoška kampanja v Italiji narašča in je vidna iz časopisja in šol.

To je blaznost, fašizem se ne bo drznil gnati stvar tako daleč, da bi prišlo do vojne, vzklikajo nekateri. Morda imajo prav, toda posabiti se ne sme, da so se silni vzkliki silili tudi pred svetovno vojno, "katere tudi ni nihče pričakoval" in se še danes diplomatje prepirajo, kdo jo je pravzaprav povzročil.

PREDSEDNIK GREEN ODLIKOVAN

Dobil je Rooseveltovo kolajno

New York. — (F. P.) — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je bil odlikovan z Rooseveltovo kolajno radi njegovih zaslug v prilogi miru v industriji. Napis na kolajni se glasi: "Ako moram izbrati med pravico in mirom, si rajše izvolim pravico".

Poklonitelj je pri izročitvi kolajne izrekel sledeče besede: "Kot predsednik Ameriške delavske federacije, je Green simbolično in direktno uvajal nove smernice kooperacije v industriji, predstavljajoč ameriški pojem industrije in samozaupanja. Boril se je uspešno proti razdiralnim vplivom radikalnega elementa, ki propagira komunizem in razredno vojno. V času industrijskega nepokoja je preprečil konflikte in obenem uveljavil pozicije strokovnih unij v sedanji družabni uredbi".

Predloga proti injunkcijam je dobra žoga

Washington, D. C. — Senatni justični odsek je pred nekaj dnevi poslal Shipsteadovo predlogo za omejitve injunkcij proti delavskim unijam justičnemu tajniku Mitchellu, da svetoje odseku, če je predloga v mejah ustavnosti. Mitchell pa je 5. t. m. vrnil predlogo odseku s pripombo, da ne more izreči nikakršnega mnenja.

Papež hujska Maltežane na revolto

Angleška vlada zapretila s diplomatskim prelomom. Klerikalna revolucija na Malti

London, 6. jun. — Arthur Henderson, minister zunanjih zadev v angleški laboritaki vladi, je večerj poslal "ultimat" papežu. Zagrozil je z "drastičnimi koraki", ako vodilna duhovščina na otoku Malti ne preneha s hujskarnjem katoličanov proti kolonialni vladi premijerja Stricklanda na omenjenem otoku. Otok Malta v Sredozemskem morju je angleška kolonija. Hendersonova grožnja se razlaga, da misli na diplomatski prelom s Vatikanom.

Angleška vlada obtožuje Vatikan, da se vmešava v notranje politične zadeve angleške kolonije in naravnost hujska katoliške prebivalce otoka Malte na revolto proti Angliji.

Nedolgo tega je MacDonalдова vlada po svojem poslaniku v Vatikanu zahtevala od papeža, naj poskrbi, da bo nadškof Caruana na Malti dršal roke proč od politike in prisnal katoličanom politično svobodo. Papež je pa zavrgel to zahtevo in odobril postopanje nadškofa, ki je odrekel odvzelo vsem, ki bodo volili kandidate vladne stranke. Vseled tega so bile volitve prelozene.

Spor je izbruhnil pred malo več kot enim letom, ko je kolonialna vlada velela izgnati nekoga franciškana z otoka, ker je delal zga. Governor Strickland, ki je sam katoličan, odločno vztraja, da je bil izgon franciškana potreben.

ZDRUŽENJE ŽELEZNIŠKIH BRATOVŠČIN

Vprašanje bo predloženo na konvenciji v Buffalu

Buffalo, N. Y. — (F. P.) — Med vprašanji, ki bodo izvala žive debate na konvenciji železniških premikačev, ki se otvori 9. junija v tem mestu, bo predlog o združitvi železniških bratovščin, v katere spadajo premikačji, sprevedniki in spreniki. Bratovščina železniških premikačev je pridružena Ameriški delavski federaciji, ostali sta neodvisni.

Na konvenciji bo tudi predložena resolucija, da se žrnem dovolj vstop v unijo. Železniške družbe imajo okrog tri tisoč zaposlenih železniških premikačev v službi, večina njih v južnih državah.

Resolucija o šesturniku-obeta vročo debato. Podpirale jo bodo grupe v unijah iz raznih krajev Amerike. Resolucijo smatrajo kot protidarec konsolidacijam železnice, ki so odgovorne za veliko brezposelnost med železničarji. Drug predlog bo, da se omeji oblast predsednika, da ne bo mogel suspendirati ali izključiti člana unije pod pretvezo kršitve konstitucije, kot se je to dogajalo doslej. Slišijo se tudi sugestije za razdelitev administracije na distrikte, slično sistemu rudarske unije.

Spremembe v jugoslovanski vladi

Beograd, 6. jun. — Reorganiziranje jugoslovanskega kabineta v smeri povrataka k parlamentarnemu režimu se nadaljuje. General Hadžić, vojni minister, je bil večerj imenovan poslanikom v Rumuniji.

Odmevi Hooverjevega poraza v kongresu

Trust elektrike razteza krepplje

Rad bi uveljavil "yellow dog" pogodbo med delavci na Kubi

Washington, D. C. — (F. P.) — Detajlirano poročilo in apel od predsednika Kubanske delavske federacije na Panameriško delavsko federacijo v Washingtonu pripovedujeta o poskusu Cuban Electric Co., podružnice Electric Bond & Share Co., da forsira "yellow dog" pogodbo vsem delavcem, ki so uposleni pri omenjeni korporaciji na Kubi. Cuban Electric Co. je pred kratkim prevzela kontrolo nad Havana Electric Railway, Light & Power Co. in grozi z uničenjem delavske unije.

Predsednik nove elektrarske družbe je Henry W. Catlin, podpredsednik pa neki visok uradnik v Machadovi administraciji. Izvršni odbor Panameriške delavske federacije je obvestil predsednika, ki je poslal poročilo, da se bo zavejal za stvar in če le mogoče preprečil nakane elektrarskega trusta.

Izobrazba in izkoriščanje

Slabe delavske razmere v metodistični prestolici

Albion, Mich. — (F. P.) — Prijazni domovi s zelenimi tratami, v katerih stanujejo bogatini, tvorijo neugoden kontrast s razdrapanimi bajti in delavskem distriktu. Albion se rad ponaša s velikim kolegiem, ki ga kontrolirajo metodisti iz države Michigan. Sedež metodistične izobrazbe je obenem sedež industrijskih podjetij, v katerih prevladujejo razmere iz 19. stoletja.

Albion Malleable Iron Co. ima tukaj svojo veliko livarno. Ta družba je znana radi silnega izkoriščanja delavcev. Najvišja mezdna, ki jo prejema izučeni livarji je \$25 na teden. Navadni delavci prejema je od \$15 do \$18 na teden za deset ur dela na dan in šest dni v tednu. Polovica delavcev je sedaj brez dela, drugi pa delajo le par dni v tednu.

Razmere v livarni so neznozne. O kakih sanitarnih napravah ni govora in po tleh leži prah več palcev na debelo. V nečistem in prašnem zraku morajo delavci delati in posledice so obolenja za sušico, ki kosti delavce.

Kompanija vzdržuje stanovanja za delavce, za katere morajo plačevati od petnajst do dvajset dolarjev mesečno. V stanovanjih ni elektrike in vsa so prenapoljena. "Visoka" družba zanikljivo gleda na nasebino delavcev, toda mnenja je, da je vse dobro za tujerodne tešake, ki garajo v livarni. Družba nikdar ne omejnja, da župan, ki je obenem delničar livarske družbe, lastuje večino najbolj zanikrnih in razdrapanih bajt in se dosledno ustavlja vsakemu izboljšanju.

Metodistični kolegi ima za seboj bogate industrijske magnate, ki ga podpirajo, da potem lahko pridigarji govore delavcem o ponižnosti napram gospodarjem. Največji ponos kolegi je ogromna telovadnica, katero je zgradil Kresge, pobožen lastnik desetletnih prodajalnic, ki uživa notoričen sloves po vsej Ameriki radi izkoriščanja prodajalk, ki delajo v njegovih trgovinah. Življenje je res lepo v Albionu — ako človek ni delavec!

Šest ubitih pri letalskih nesrečah

Četrtek, 5. junija, je bil špet nesrečen dan za ameriške letalce. Bilo je pet nesreč in šest oseb je bilo ubitih in 19 ranjenih.

V Bostonu je veliko pasažirsko letalo padlo v morje in eden potnik je utonil, 14 drugih je bilo ranjenih oziroma premočenih. Druge smrtne nesreče so bile v Michiganu, Illinoisu, New Yorku in Mainu.

Senator Norris je izbral priliko in se neusmiljeno norčeval iz predsednikovega argumenta

Washington, D. C. — (F. P.) — Poraz, ki ga je Hoover doživel v kongresu, ko je senat s 61 glasovi proti 18 odglasoval za pensiljansko predlogo za veterane iz špansko-ameriške vojne, je navdal progresivne grupe v kongresu z novim upom z osirom na federalno starostno opokojnino za stare delavce in drugo socialno zakonodajo. Predsednik je predlogo vetiral. Niža zbornica jo je ponovno sprejela in sicer z veliko večino 298 glasov proti 14. Skoro soglasna revolucija v nižji zbornici se smatra za zaključeno Hooverjeva politika na eni strani, na drugi pa za izraz simpatij napram vojnim veteranom. Po mnenju večine senatorjev in kongresnikov je bilo glasovanje obljuba veteranom svetovne vojne, da bodo deležni slične pokojnine, kadar bo čas dozorel za tako akcijo. Zagovorniki starostne pokojnine za industrijske veterane so sprejeli to stvar s zadovoljenjem na znanje, ker jim bo služil kot argument pri agitaciji za federalno starostno pokojnino za stare delavce, ki izgube svoje sile in energijo v industriji.

Senator Norris je izbral to priliko za pobijanje Hooverjevega argumenta, ko je vetiral predlogo in izjavil, naj bi bili do federalne podpore upravičeni le najbolj potrebni veterani. Norris je prikladal v spomin dejstvo, da je kongres pred letom dni sklenil, da vrne stošestdeset milijonov dolarjev milijonarjem davkoplačevalcem in davkih, dc katerih so bili obvezani, da jih plačajo v svezno blagajno. Bila je cesarska nagrada milijonarjem, je vzkliknil Norris, s katero se je predsednik popolnoma strinjal.

V Hooverjevi izjavi, ki je spremljala veto, bi bili morali veterani špansko-ameriške vojne dokazati, da so bili vedno pridni otroci nedejske šole, da niso nikdar napravili kaj napakega in da se niso nikdar udajali izkušnjavam, ki se na vseh potih nastavljajo onim, ki so bili že kdaj v vojni.

"Pošiljamo vojske v vojno, v pekel kajti vojna ni vredna drugega imena, posebno moderna vojna, kjer človeško bitje postane zver, predno zapusti bojne poljane, ako jih sploh zapusti..." je dejal Norris. "Potem, ko pride domov, boš in pohabljen, da se posdravi in tako pripravil za morebitno novo klanje, tedaj mu ukazujemo, naj bo dober in čednosten in da ne sme napraviti ničesar slabega."

"Mi napovedujemo vojno, ne vojaki. Pošljemo jih naprej; oni so v to prisiljeni, ako se obojavljajo, toda to se redko dogaja. In potem, ko postanejo stari in potrebujejo oskrbe, kadar jim grozi ubožnica, jim naj poročemo: "Dokažite najprej, da niste nikdar grešili in da ste v resnici berači. Šele potem vam bomo naklonili skromno podporo, da ne poginete v jarku od vsega hudega."

Vsi ti argumenti, ki so bili izrečeni v prilog vojnim veteranom, se lahko aplicirajo na veterane v industriji, na moše in žene, čijih delo je ustvarilo, da so Združene države postale najbogatejši narod na svetu. Kadar bo v kongresu prišla na razpravo zadeva o starostni pokojnini za stare delavce in delavke, se bo lahko porabil ta argument za graditelje industrije kot se je za njene uničevalce.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za Zdruzene drzave (vsem Chicago) in Kanada \$2.00 na leto, \$1.50 za pol leta, \$1.50 za deset let; za Chicago in Cleveland \$1.50 na leto, \$1.00 za pol leta; za imenstvo \$0.50.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cleveland \$1.50 per year, foreign countries \$3.00 per year.

One dollar per copy. Subscriptions are not returned.

Advertising rates on agreement. Manuscripts will not be returned.

Kladar na vse, kar ima stik s listom: PROSVETA, 2657-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Listina v Chicagoju, na primer (May \$1.50), poleg vsakega lista na naslednji pomeni, da vam je s tem dnevom postala nedelna. Posvetite jo govotom, da se vam list ne vzame.

Mesarsko klanje

V preteklem letu je bilo v Zdruzenih drzavah 33,060 ljudi ubitih in priblizno pol milijona ranjenih pri avtomobilnih nezgodah na cestah. Vsak dan — zlasti zdaj v poletnem casu — leze mrlici in ranjenci na ulicah in cestah, kakor da je civilna vojna.

Možje konferirajo zdaj pa zdaj in ugiba-jo, kako bi reducirali te nesrece. Konferirajo in govore, konferirajo in govore — ne naredijo pa nič. Medtem se pa mnoze žrtve na cestah. Vsako leto je več avtov, na cestah in naravno več nesrec.

Bilo je že na kupe sugestij za omejitve tega zla, a vse nič ne pomaga. V večini slucajev je ta ali oni, ki je imel kak dober nasvet, naletel na ugovor: osebna svoboda! Ne ovirati osebne svobode!

V Ameriki je že od nekaj tako, da so najbolj ljubosumni na tisto svobodo, ki je najbolj škodljiva ljudem — koristno svobodo pa imajo le na papirju in še tam jo pomašajo. Osebna svoboda naj gre hudiču v črevo, če je treba tlačiti prohibicijo v grla ljudi, toda pijanec in norec lahko svobodno divjajo z avtomobili po cestah in svobodno ubijajo.

Osebna svoboda ne bi prav nič trpela, če bi nesposobnim ljudem odvzeli pravico vozarjenja z avti; otroci, mali in veliki, ne bi smeli poditi avtov po ulicah in cestah. Nervozne osebe so absolutno nezmožne za vozarjenje in valed tega nevarne zdravju in življenju.

Toliko, kar se tiče voziteljev. Vsa krivda pa ni na strani teh. Krive so tudi občine in države, ki zanemarjajo ceste. Vedno večji avtni promet zahteva vedno več širokih cest. Vsa glavne ceste bi morale stoo odstotno odgovarjati tekočim potrebam. Namesto tega imamo ceste, ki so komaj zadostovale za promet pred petimi leti.

Drugi naglavni greh mestnih in državnih administracij je, ker se še niso zganile glede temeljite reforme križaiš. Danes je jasno vsakemu, ki ima nekoliko konjake pameti, da je največ nevarnosti tam, kjer se križajo ceste, slasti pa tam, kjer cesta križa železnice tir. Tam bi moral biti most. Tudi na vseh glavnih križiščih v mestih bi moral biti prehod za pasante bodisi pod ulico ali nad ulico. Avtne linije bi morale biti strogo ločene od vsake pešpoti. To bi znizalo smrtno nesreče za dve tretjini.

Največja krivda pa leži na ljudstvu samem. Ljudstvo je brezbrizno, kakor da ni nič. Delavec, katerih je vsakogar največ med žrtvami, se ne zneje. Delavske organizacije zahtevajo — in po vsej pravici — varnost življenja in zdravja pri delu, toda na varnost med potjo na del in z dela se še niso spomnile. Radikalne organizacije se zelo zanimajo — in tudi po pravici — za masakre Kitajcev, Indijcev, Maročanov in Indijancev v Kolombiji, pa če jih pade samo deset, za masaker pred nosom, ko jih pade 33,000 v enem letu, pa nimajo niti ene zgražalne besede. Čudna psihologija!

Ves puritanski šmir je silno sentimentalen in strašno se čmeri, ako na primer boljševidni ali Kitajci ubijejo kakega misijonarja. To je lahko obsodbe vredno, ali če misijonar pade na ameriški cesti pod kolesi avta, je vse v redu. Morda je res v redu...

Odočljivo besedo ima ljudstvo — val oni, ki so vsak dan v nevarnosti, da ne pridejo zdravi ali živi domov. Tovarnarji in trgovci, ki prodajajo avte, ne bodo storili ničesar.

Prohibicija je ustvarila ne le velike pijance, temveč tudi velike lažnike. Naglejte se škofa Cannona.

V glasilu Ameriške delavske federacije čitamo, da protidelavske injunkcije ustvarjajo delavske tlačane. Right! In delavski vodilni tlačani ustvarjajo protidelavske injunkcije.

Med rudarji v Pennsylvaniji pridno agitirajo za Pinchota, ki je kandidat za gubernerja. O njem pravijo, da je "priatelj" rudarjev. Koliko časa je se bodo delavci zanašali na "prijetelje"? Zakaj ne kandidirajo sami?

Glasovi iz naselbin

Za delom
Chicago, Ill. — Teden dni nazaj sem se odpeljal iz Livingstona v Chicago. Vožnja s busom skozi Litchfield, Decatur, Bloomington, Joliet je trajala 10 ur ter stala \$4.00.

Kakšne so delavske razmere tu? Odgovor: slabe. Ali je možno ravno sedaj delo dobiti? Odgovor: jako težko. To mi povejo moji prijatelji, ki so jako raztreseni po mestu Chicago in tudi moje lastne skušnje. Prijatelji mi govorijo, da sedaj brez kakšnega rezultata. Pravijo mi tudi, da, ako se obrneš na posredovalnice za delo, plačaš od \$5 do \$10, dobiš delo za kratko dobo, potem te odslovijo; na tvoje mesto nastopi drugi in dobiček si potem med seboj razdelijo.

Nekaj dni nazaj je bil oglas "Chicago Daily Tribune", da bo Majestic Radio Co. uposllila z dnem 1. junija petnajststotno delavcev. Vožnja od mojega začasnega bivališča do tam je 45 minut z ulično železnico. Ko pridem 1. junija rano tja, kaj vidim? Več tisoč ljudstva, obokajena spola, stare in mlade. Silni stoječe grupe, ki so govori- le češko, nemško, slovensko, grško, italijansko in še več drugih, torej mešanica vseh narodov. Tudi vidim policije na strehi tovarne s strojnico, policije okoli tovarne in policije v avtu, na katerem je napis "Police patrol". Priznaže se delovodja in reče delavcem: "Pojdite domov, sprejmemo samo tiste, ki so pre- je tu delali, drugi teden sprej- memo pa druge." Nato policija vgo množico nazene, tako da ni smel nihče novih delavcev blizu tovarne. Vožnja ulične železnice stane 7c, nadaljnje železnice pa 10c ter se lahko pelješ od enega konca do drugega.

Kako se mi dopade v Chicagu? V 22 letih ga prvič vidim. Z eno besedo, ja, z druge pa 2-krat ne; torej po mojem prevladuje, ne. Videl sem nekaj jako trdo pijanih, katere pa policija pusti v miru. Bil sem tudi v Field Museum, v katerem vidiš rudnine celega sveta, ribe, tiče, kače, noše starodavnih narodov in veliko drugega. Ako hočeš vse ogledati, te vzame približno 2 dni. Na drugem prostoru vidim v kraani stavbi nast- line celega sveta. Kdor je hodil po svetu, lahko vidi to skoraj v vsakem večjem evropskem mestu. Ako bom še tukaj, bom skušal rojakom v Livingstonu še večkrat opisati Chicagu, na primer vodomet v vseh barvah, nekaj črkaste simfonije in kako daleč v Chicagu delo napre- duje glede svetovne razstave. Pozdrav vsem rojakom v Livingstonu.

Anton Wočko.

Meglene misli

Mullan, Ida. — Ako ti slučajno kdo prišel z lune na obisk in nasedel v kako večje mesto naše dežele, kaj bi ga najbolj zani- malo? Skoraj ni dvoma, da naše razkošno opremljene pro- dajalne. Recimo da bi vprašal, kako je vse to umetno bog- stvo nastalo? Po navadi pro- dajalci v trgovinah tega ne ve- jo. Vzemimo pa za primer, da mu kdo pojasni, da so delav- ci širom dežele vse te lepe stvar- i izgotovili iz sirovega mater- iala.

Skoraj si ne moremo drugače misliti, kakor da bi se našemu gostu z lune vzbudila želja te ljudi videti in se jim pokloniti kot mogočnim stvarnikom raz- košja in bogastva. In ako bi še vprašal, kje so palače delavcev, da jih vidi, bi to spravilo brez- hrbitonične lakaje v nemalo za- drego. Skrematežnih obrazov bi mu morda pojasnili, da ne vedo, kje ti ljudje žive.

Mnogi navadno nimajo stan- novanja ter kar tja v en dan nemo tavajo po zakotnih ulicah. Posebno krasni prizori bi se našemu lunarju nudili po ran- nih večjih mestih dežele, kjer se stekajo "šumaki" delavci, ki se že po obleki jako radikalno razlikujejo od drugih mešanov. Upogrnjenega života in medih, negotovih korakov jih letos na stotine koraka za delom, noseč svoj punkel na hrbtu, kakor da so postali pravi človeški pošli. Ako pa bi hotel biti naš dalj- ni gost še bolj radoveden, bi

lahko videl gospoda delavca po raznih smetiščih, ko pobira odpadke in se hrani. Kar je za njega poseben priboljšek v tem letu, je prosperiteta a la Re- publican party Prohi. Co.

Ako bi lunarjan začel izpraševati delavce, kako je to mo- goče, da oni stvarniki bogastva ne uživajo svoj sad, bi mu de- vet od desetih ne moglo dati no- benega odgovora. Večina teh ljudi je duševno ubitih, mrtvoh; žive tja v en dan, garajo ako je za to pogoj in končno prav ta- ko tja v en dan poginjeno. Dobilo bi se jih nekaj od te skupine, ki bi našemu gostu pripovedovali o kakih bedastih igrar, češ, da je to višek njihovega živjanja.

Brez dvoma bi našega obisko- valca z lune duševna stopnja zemekega delavca vrgla v po- polno zmedo in bi morda sam znorel, če bi na areo ne prišel v dotiko s pravim razredno za- vednim delavcem, ki bi mu razložil čudovite mahinacije in manipulacije krščansko-kapita- lističnega reda, ki obstoji po- milosti in modrosti velikega Jehova, katerega predstavniki pravijo, da se ne sme ničesar spremeniti in so v tem smislu večino ljudi vzgojili. Ako pa začnejo delavci v večjem šte- vilu dvomiti v ta sistem, se pa kaj hitro zgodi, da se rabi sila pušk in bajonetov, s katero se zopet upostavi "krščanski" red.

Lunar bi še morda hotel ve- deti, zakaj se delavci ne poslu- žijo istih sredstev, s katerimi jih njihovi nasprotniki držijo za vrat. Zavedni delavec bi mu lahko pojasnil, da jih je mnogo, ki bi to storili. Ali veliko jih je tudi, ki mislijo, da se bo to zgodilo s pomočnimi željami, ki se zapisejo na listke. Največ jih je pa, ki zevajo kvišku pro- ti polni luni in molijo Jehova za rešitev. To bi bilo pa za člo- veka od lune dovolj. Zginil bi od koder je prišel in se obesil za zadnji krajec.

F. K.

LISTNICA UREDNIŠTVA

G. Ivan Pregelj, tajnik Sloven- skega izobraževalnega društva v San Paulu, Brazilija: Vaše pismo in vato \$5 kot naročino za Pro- sveto prejeli. Hvala. Vaše auges- tije bomo po možnosti uposte- vali. Glede dopisovanja pa celo apeliramo na vas, da nam od ča- sa do časa poročate v dopisih o življenju naših delavcev v vaši Koloniji in Braziliji sploh, zakar vam bomo zelo hvaležni. Glede opazke, ki ste jo čitali v Prosveti, vam želimo pojasniti, da se dotična opazka tiče le naših raz- mer v Združenih državah in ne velja za vas in vašo organizaci- jo.

LJUDSKI GLAS

Svobodna beseda članov S.N.P.J.

Zastarela afera

Pierce, W. Va. — Danes i- mam šele čas, da odgovorim na izbruh br. Langerholca, ki se krega in vpije proti protestu, katerega je sprejel društvo št. 29^a 13. marca na svoji redni se- sji v prid A. F. J. L. vpije, češ, da protest ni na mestu. Naj mi bode dovoljeno kot piscu prote- sta in kot tajniku gori omenje- nega društva, da izrečem par besedi na Langerholcev odgovor, da bomo videli, kateri je na pravem mestu.

Ako pogledamo nekoliko bolj natanko J. L. dopis in Ljudskem glasilu in ga natanko preštudira- mo, bomo takoj prišli do točke, kaj da je in kaj da vsebuje nje- govo čekanje. Nič drugega kakor osebno sovraštvo; ako pa more reči, da to ni res, naj torej pove pravo. Na dan J. L. Celov- tika se v svojem odgovoru pro- ti protestu soproge A. F. Tujak ga vprašam, ali je bilo v prote- stu omenjeno ime kake ženske osebe ali mogoče kake družine? Sem prepričan, da ne. Br. J. L. naj bi bil še omenil to, ako se slu- čajno otroci-obeš strank stepajo na cesti, tudi to da povod za v javnost.

Mislim, da J. L. ne bode tajil, da ni samo osebno sovraštvo, kajti to tudi pokaže njegovo lastno pismo, katerega je pisal nekemu članu našega društva. V njem ni nič drugega kakor na- vadno klepetanje in to je zado-

ten dokaz, kaj da so imeli proti onemu, katerega so hoteli poka- zati v slabi luči kronikar in včipci v "Proletarcu".

On pravi, da se je društvo s- tem diskreditiralo. Na to opazko naj odgovorim, da mi se nisimo popolnoma nič diskreditirali, pač pa smo napravili korak, ki je prinesel pravo luč na dan, tako da bode vsak znal za kaj gre. V protestu je bilo jasno zapisa- no, "nekaj bivajoč v W. Va., sedaj v Johnston" in isto tako tu- di besede, "nihče ti nima tujak nič očitati, upamo da tudi drug- oče ne". Ako pa ni bilo tako ob- javljeno v listu, pa ni naša kriv- da; krivda je drugod. Ako bi bil J. L. tako stvaren kakor se on hoče pokazati v javnosti, bi se bil moral poprej informirati do- bro, in potem šele dati odgovor. Telo je danes, drugič pa kaj več, br. J. L. Istotako bomo od prilike opisal, kake uspehe imo- mo zastopniki listov, kateri se smatrajo za napredne in kaj je vzrok težkočan. Ako bi ne bilo o- sebnega sovraštva, bi lahko bilo dosti drugače.

John Kogoy.

Sport — ogledalo življenja

Čeprav so marsikje še mnenja, da sport v življenju ni potreben, je vendar že davno dokazano, da se sport in življenje zelo čisto stikata. Ti stiki so včasih tako prepričevalni, da si ob njih lahko izluščimo marsikateri sploš- ni nauk za življenje. Jedra teh naukov pa so tako skrita, da jih velik del ljudi — med njimi tudi mnogo sportnikov — vobče ne o- pazi. Sportnik goji svojo sport- no panogo, postaja gibnejši, odpornejši in zdravejši, vendar ne čuti, da so te sportne vežbe zanj veliki dogodki.

Vsak zdrav človek želi zbrati čim več telesnih in duševnih sil, da bi lahko z njimi v svojem po- pulcu pokazal čim več in čim dragocenejše sposobnosti. Ta želja, se običajno izpolni šele po 30. letu starosti, toda vselej go- tovlo je tedaj, če je telo priučeno naporov in zdravo.

Pogoji za velike sportne uspe- he so prav isti kot pogoji za ve- like uspehe v poklicu. Prav tako kot sport nagraja svoje pristaje- z zmagami in slavo, tako tudi ži- vijenje le sposobnim zagotavlja uspehe in spoštovanje.

Razmere v sportu in življenju so drugačne, zato nikjer ne mo- remo najti prave podlage za do- sego uspehov. Človek išče vedno znova opore, da bi rešil veliko zagonetko, čije rešitev prinaša u- spehe.

V sportu je dovolj vzgledov in dogodkov, ki glasno govore, da je samo popolnoma zdravo telo zmogočnik velikih uspehov. To "zdravje" ni samo naše telesno zdravje, temveč zdravje, ki po- meni dobro pripravljenost in že- lzeno neuklonljivo voljo.

Pri nas o vsem tem še nismo temeljito razmišljali. Znano nam je iz pripovedovanja naših sport- nikov, ki so šli tekmoval med druge narode in v tuje kraje, da so zaradi spremenjenih življen- skih razmer izgubili že s samo prehrano in bivanjem na tujem nad polovico svoje trdne volje in fizične sile za doseg težkih u- spehov, po katere so prišli. Sko- ro nihče ni opazoval poleg sport- nega dela tudi življenja okoli sebe in zato v samem sportu ni mogel pokazati mnogo.

Ljudje prav radi dobro opazu- jemo živali, za sebe same pa ne kažemo toliko zanimanja. Često obžalujemo lepega psa, ki ga je usoda za leta priklenila v ujetni- štvu, ker postaja grd, len, poča- sen in nedovzeten za dobro in slabo.

Kaj pa počnemo sami? Zava- rovali smo se skrbno okoli vira- tu, onemogočili smo dostop naj- skromnejšemu solčnemu žarku, presečeli smo ure in ure v ura- dli, sključeni za pisalnimi miza- mi in popolnoma pozabili, da je naša usoda — precnj po lastni krivdi — slabša od paše v ujet- ništvu. Res je civilizacija kruto posegla v našo svobodo, vendar ni treba, da bi nas umorila. Do- volj imamo prostosti in prilike, da vso škodo sproti popravlja- mo.

Glavni krivci, ki še vedno tlačijo zdravje in velike sposobnosti človeka, so napačna prehrana, slaba koža in premalo gibanja. Zato je treba skrbno preučevati, kako se hranimo; stalno opazu- vati, kakšna je naša koža in iz-

rabiti vsako priliko za gibanje v prosti naravi. Ne priporočamo vsa tega samo mladini, temveč moramo prav "starejši" pokazati uspehe, za katere so se pri- pravljali v mladih dnevih. Kdor postane že v 30. letu "udoben", porablja svoj prosti čas zgolj za počivanje in polni želodec a tež- kimi jedili, ne bo nikoli več uspe- hnil uspehov v sportu ali v življe- nju. Vsak napor mu bo vzbujal slabo voljo in njegovo telo se bo polagoma nasitilo strupa, ki u- činkuje sicer počasi, toda konča gotovo s smrtjo.

Nič manjšega pomena za člo- veko telo je tudi kakovost kože. Slaba in šibka koža se kmalu po- stara, ter vpliva na ostali organ- izem tako kvarno, kakor si ve- čina ljudi sploh misli ne more. Zato je vsakomur nujno treba, da kožo masira, koplje in izpo- stavlja solcu in zraku. Za giba- nje mora človek skrbeti z lahko atletiko, plavanjem, hojo in igro na prostem!

Sportni in življenjski uspehi i- majo iste vire. Zato spadata sport in življenje skupaj. Če ho- čemo dolgo in vedno srečno žive- ti, moramo ves ta čas gojiti tudi svoje telo. Oblika sporta, ki nam naj krepki telo, je različna in se razna po starosti in priljubljenosti. Treba je tudi v njej spre- membe, ki obnavlja sportne čare vselej, kadar se zopet ponovijo. Če hočete torej srečno živeti, o- glejte se čim večje v zrcalu, ki je za življenje sport.

RAZNE VESTI

Starostna pokojnina v Massa- chusettsu

Boston, Mass. — Okrog osem- tisoč oseb bo deležnih državne starostne pokojnine v državi Massachusetts na temelju zaka- na, ki je bil sprejet v državnih legislaturi in ga je gubernir Allen podpisal. Do pokojnine so upravičene osebe, ki ad do- segle starost 70 let, so ameriški državljanji ter bivajo v državi dvajset let in nimajo svojeve, ki bi jih podpirali. Povprečna tedenska pokojnina bo osem do- larjev na teden.

Brezposelnost med ladjegradni- škimi delavci

San Francisco, Cal. — Cen- tralni delavski svet v San Fran- ciscu je naslovil protest na zve- zni ladjegradniški department, ker odhaja svoja dela svojim delavnicam v vzhodnih pristaniš- čih in se ne ozira na brezposel- nost ladjegradniških delavcev na pacifiški obali.

Graf Zeppelin ima zamudo

Friedrichshaven, Nemčija, 6. jun. — Zrakoplov Graf Zeppelin se je danes zjutraj vrnil domov iz Amerike. Hudi viharji s plo- hami na evropski strani Atlantika in ob Sredozemskem morju so ga zadržali, da je imel en dan zamude. Drugače je vse v redu.

Lincolnov prijatelj je stoletnik

Cincinnati, O. — Champ Clark, ki se je kot deček igral z Abra- hamom Lincolnom, je 5. t. m. ob- hajal svoj stoti rojstni dan. Ro- jen je bil 5. junija 1830 v Clevel- landu.

Handred McNider in Iowa, katerega je Hoover imenoval poslanikom za Kanado. McNider je prejeli načel- ni Ameriške legije, misijonar in pripadnik stare republikanske garde. V političnih krogih smatrajo, da ga je Hoover imenoval radi hvaležnosti, ker je za njega močno agitiral v pred- sedniški kampanji.

Dr. Anel Konvalinka-Tavčar:

Otrok in njegov apetit

Kakor je potrebna pravilna prehrana za pravilni razvoj otroškega telesa, ravno tako mu je potrebno gibanje, sonce in zrak. Ravno gibanje v prosti naravi je za zdravje otroka neprecenljive vrednosti. Če ste imeli priliko opazovati mlade živalice, boste priznali, da to igranje, skakanje, tekanje, ki traja večših ure in ure, ne more biti brez pomena. Živalice dela- jo to valed prirojenega nagona; s tem si urijo mišice, vzbujajo se samozavest, poveča se apetit in na vse to odgovarja telo s povoljnimi razvo- jem. In ravno isto rabi otrok. Tudi otroci akačejo, tekajo, vpijejo — valed prirojenega nagona. In ako se jim tega nikdar ne dovolijo, se ravna proti naravi. Večkrat, če vidim be- dollčnega otroka, o katerem mi mati toži, da nima teka, vprašam, ali ga ne pusti nič ven na zrak in sonce. "O, seveda," mi odgovori ma- ti, "vsak dan grem z otrokom na izprehod po eno, dve uri." A važno je, kako se vrši ta iz- prehod.

Mati obleče ljubljeno v lepo oblekico, drži ga za roko in v paradnem koraku mora otrok poleg nje. Če se ji otrok izmuzne, že kri- či mati: "ne teči tako hitro, prehladil se boš, pojdi sem, dam ti plašček — pazi, luža — pa- del boš, kakšna bo oblekica." Če otrok posko- či po nasadni travi, že se prikaže paznik s svo- jim strogim licem. Takemu ubogemu mest- nemu otroku res ne preostane drugega, kot da v počasnem koraku z neizmernim dolgočasjem, korak počasi matere. Tak izprehod otroku absolutno ne zadostuje. Otrok rabi za svoje yastote telo energičnega gibanja, ki sistemati- čno krepki celokupno mišičevje. Zato oblecite otroka v priprosto oblekico, da ne bo moral revček ves čas misliti na to, da se oblekica ne zmečita in ne umaže, da ne bo mamica huda. Pustite otroka, naj se naskače in naigra po mili volji in ne kratite mu veselja z večnimi opominji.

In sedaj še nekaj besed o šolski dobi. Po- manjkanje teka pri šolskem otroku je na dnevnem redu. Navadno so taki otroci bledikasti, slabše rejeni in veljajo za slabokrvne, tuber- kulozne, nervozne in ne vem kaj še vse. In če zdravnik preiše takega otroka, navadno ne naj- de posebnih bolezenskih varokov. Kaj je to- rej varok tako pogostemu pomanjkanju apeti- ta, ravno pri šolskih otrocih? Ogledajmo si na- tančneje, kako poteče dan takemu ubogemu šolarčku in razumeli bomo, kako to, da nima teka, da tako slabo izgleda. — Zjutraj. Zakaj ravno zjutraj tako malo tekne? Vse prepozno pokliče zjutraj mati svojega ljubljenoča iz spa- nja; iz napačne ljubezni zagreši tu veliko. "Naj kar še spi revček, vsaka minuta spanja mu stori tako dobro," si misli mati in odlaš- a z bujenjem otroka do zadnjega. A ob uri priče- ka šolskega pouka stoji trdno. In sedaj v tem kratkem času, se umiti, počesati, obleči, zajtr- kovati, iti v šolo — vse z naglico, površno, sa- mo hitro, da bo le prišel pravdočasno v šolo. In tako je nemalo otrok, ki so slabo umiti, po- vršno oblečeni, brez pravega zajutka, v zad- njem hipu pritečejo brez sapa v šolsko sobo in potem a praznim želodcem in nevoljo sledijo pouku. Kako škodljivo vpliva to na živce, zla- stiti nervoznega otroka! Kako trpi pri tem paz- ljivost in zmožnost učenja! Zato naj mati vedno skrbi, da pride šolski otrok zjutraj pra- vočasno iz postelje. Otrok mora imeti zjutraj mnogo časa, da se v miru obleče in zajtrkuje.

(Konec prihodnj.)

SKRIVNOSTNA ARABIJA

To ozemlje, ki je štirikrat tolikšno kot Nemčija, ne šteje več prevajalcevo Berlin s predmestji. Nudi pa dosti zagonetnega za geografa. Še nekaj srednjeveškega je ostalo na tej deželi. Vendar je bilo arabsko ljudstvo eno najdelavnejših in najbolj omikanih v zgo- dovini. Da ni bilo njih, kaj bi mi vedeli o Gi- kkih? Danes je telesno propadlo, razcepljeno na več panog. O semitkem in aristokratskem tipu, ki ga je plemo kazalo v početku, ni skoro nobenih sledov več. Te plemenite poteze so Arabci izgubili po svojih zvezah z Beduini in črnci. Mesta, ki kažejo v stavbarstvu perzijski vpliv, so navzlic svojemu nazadovanju o- hranila nekaj prole veličine. Meka ni samo stolnica Arabije, ampak tudi nje strateško sre- dišče, srce, kar je za Arabce važnejše nego kar- koli. Enoličnost okolja, se zdi, vpliva na pre- stavo Boga, kakor jo razumejo Arabci.

Ameriško življenje

150.

Svoboda ljubezni

Staro vprašanje svobode stiskanja se je ponovno mlatilo pred sodiščem. Afera je ime- la svoj začetek prejšnji večer na oglu 41. ceste in Lake Park avenije. Tam sta stala Bernard Speck in Louise Adams in se krepko poljubo- vala. Prišel je policaj in začel protestirati. "Idite svojo pot, midva sva poročena," je rekla Louise. "Pojdita domov! Tam je prostor za vse to," je pojasnil plavosuknjež. "Njena mati nama je vedno za petami," je protipojasnil Speck. "Končno sva državljana in imava nekaj pravic na cestah. Tukaj bova, če hočeva!" je bil njen ultimatum. "Ne, dokler sem jaz v službi!" je bila zad- nja policajeva beseda. Še ni dobro izgovoril, ko se je prijel za lice. Louise mu je prisilila gorko kifofo. To je pa bilo preveč. Odpeljal je oba na postajo. In še tam jima niso privoščili svobode ljubezni. Zapri! so vsakega posebej.

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosvete v Jugoslaviji.)

JUGOSLOVANSKO-AMERIŠKI VEČER

Ljubljana, 13. maja 1930.

Poročali smo, da sta v Ljubljani nastopili pred nekaj dnevi dve ameriški dami s pevskimi točkami, govori in preoblačenjem v razne narodne noše. Izrekli smo domnevo, da bo večer bolj ali manj domač družaben večer in da ne bo hotel biti koncert. In da bo obiskani večer vsakogar dobro, že radi reklame in radi agitacije raznih korporacij, ki so vselej na mestu, čim je treba častiti ljudi, ki v svetu širijo glas o naši kulturi in umetnosti ter "naši lepi domovini". Da pa se je naša domneva brčkone uresničila, da bo večer zabaven večer, nam pričajo poročila raznih ljubljanskih listov, med katerimi je eden zapisal na račun tega večera te-le besede:

"Menda se smemo samo g. Šubju zahvaliti za izredno ljubeznivo potegavščino. No, tega pa ni nikakor ne zamerimo. Revanžirati se je moral za svoje ameriške uspehe in to je storil kot sijajen "business" človek na pristno ameriški "smart" način. Kot nekak manager — vsaj zdi se mi, da je to bil — je značilno zainteresirati in angažirati za ta večer naše narodno žentstvo, našo inteligenco ter napolniti dvorano Delavske zbornice do zadnjega prostora. Sicer je šlo težko, zelo težko, kakor mi je sam priznal, toda šlo je in sedaj se le vemo, zakaj se je ta večer imenoval "Jugoslovansko-ameriški" večer. Namreč zato, ker smo se dali ta večer "Jugoslovani" prav po "ameriško" — potegniti. Dve ameriški dami: Elenor Cook in Camila Edwards sta zabavali našo publiko dolgo, predolg večer s tem, da sta se preoblačili v razne kostume, spčetka v slovenske narodne, nato v hrvatske, dalje v poljske, razne staromodne in nove ameriške, skušali opanašati v majkinih scenah razno narodno in nenarodno petje in bitje, v prijaznem koperskem tonu govorili in poskušali peti s spremljevanjem silno razglašenega klavirja in banja dolgo vrsto narodnih in nenarodnih pesmi, i. t. d. Glavna atrakcija večera je za nas seveda bil njen nastop v slovenskih narodnih nošah. Cookova je bila "ona", "on" pa Edwardsova. Vihar navdušenja je izrazil "njen" "slovenski" nagovor, troje "živjo" na Slovence itd. ter petero narodnih pesmi, od katerih se je zlasti krasno slišalo iz njenih nekinih ust, kako "šuštar smrdi po čiku" in kako "regiment po cesti gre — juhu". Ko-lo-sal-no!

Krivili smo se od navdušenja premilajajoč, da se je ponizala "znamenita" pevka in plesalka, članica velikega ameriškega naroda tako daleč, da se je naučila in zapela pet "izbranih" slovenskih pesmi, nas s tem silno, silno počastila in naš mali narod in našo pesem celo v daljni Ameriki tako neizrečeno visoko dvignila. Poklonili smo se ji in ji prinesli v dar srca, nebroj cvetja in naše dinarčke. Da, mi znamo biti hvaležni!

Enako hvaležni bi morali biti tudi takoj nato tudi Hrvatje in Srbi, dalje Poljaki, Čehi in Rusi, saj je poskušala tudi njim ustrediti. No, pa ti niso vedeli, kaj se spodobi.

Dama bo pa le prijetno pripovedovati doma v visoko umetniški in civilizirani Ameriki, kako so ju častili tam daleč, daleč na stražnem, kosmatem Balkanu, od koder sta prišli po čudnem naključju in pod varstvom božje previdnosti celi in zdravi domov. Da!

Mi pa se radujmo naprej, da je naša slovenska narodna pesem v tako izkušeni in spretni ameriški pevka naša končna vendarie one apostole, ki ji bodo priborili slavo in čast po vsem svetu. Živio, živio, živio!

Tako beremo v nekem ljubljanskem dnevniku o tem večeru. Ali je pisal to komponist A. danič, ne vemo. Podpisani avtor ni. Članek pa očituje odklanjanje take vrste nastope, kjer se narodno pesem tako vulgarizira, da bi prišli izjavljati do cenežega uspeha.

Slovenski geografi v Ljubljani

V Beogradu so imeli pred dnevi slovenski geografi in etnografi kongres, svoj drugi kongres. Udeležilo se ga je mnogo znanih slovenskih narodov, tako iz Čehoslovaške, Poljske, Bolgarske in tudi ruski emigrantski znanstveniki. Po kongresu so šli na potovanje širom Jugoslavije, ki naj bo ob enem nekako nadaljevanje kongresa. Odgovorili so iz Beograda v Srbijo, Bosno, Dalmacijo, od koder so danes prišli v Ljubljano preko Like. V Ljubljani so jih seveda razni zastopniki oblasti in korporacij pozdravili iskreno, zvečer jim priredi Glasbena Matica v kinu Matica koncert, gostje si bodo ogledali mesto, nakar bodo odpotovali jutri na Bled, zvečer pa se vrnejo skozi Ljubljano v Zagreb.

Tako je začelo vsakoletno romanje raznih kongresistov, pričel se je tujski promet, iz inozemstva prihajajo prvi gostje naše Slovenije in naših lepih krajev.

Beograjski proces se bliža svojemu koncu. Včeraj v torek 13. maja se je zasljevanje nadaljevalo. Ves dan so zasliševali profesorja Jelašiča, bivšega narodnega poslanca in vodja mladinskega pokreta radičevcev. Obtožen je, da je od dr. Mačka prejel denarne vase za podpiranje terorističnih akcij; ta denar je izročal glavnim teroristom Bernardiču in Hadžiji. Pred policijo in preiskovalnim sodnikom je priznal vse, kar mu očita obtožnica, včeraj na razpravi pa je izpovedal, da je vse neresnica, resnica pa je, da je bil denar namenjen za podporo preganjanih radičevcev. Profesor Jelašič se je policiji sam prijavil, ko je slišal, da ga dolže denarnega podpiranja raznih nasilnih akcij, policija ga je aretirala in sodišče ga je obtožilo. Jelašič je tako oslabil, da je tekem zasliševanja pred sodiščem dvakrat omagal.

H koncu njegovega zasliševanja so odvetniki protestirali pri predsedniku senata, da so obtožbenec odvzeli v zaporu prejšnji dan vse njihove zapise za obrambo. Predsednik sodišča izjavil, da je to odredil preiskovalni sodnik, da bi tako pregledal pisavo obtožencev, ali se katera ujema s pisavo, s katero je bilo pisano neko pismo, ki so ga našli pri nekem obtožencu.

Danes bo zaslišal polkovnik v p. Begič, potem pa dr. Maček.

Nemško vojno brodovje v našem morju

Ljubljana, 16. maja 1930.

V dalmatinske vode je priplulo nemško vojno brodovje, ki ga vodi admiralska krizarka "Koenigsberg", spremljajo pa torpedovke in rušilci Wolf, Tiger, Jaguar, Leopard in še dva. Brodovje je dospelo v splitski kanal, spremljalo ga je več jugoslovanskih vojnih pomorskih letal, brodovje je prispelo v splitski pristan ter potem defiliralo mimo penziona "Split", kjer je brodovje pozdravljala kraljica, ki se nahaja že nekaj dni v Dalmaciji.

Brodovje so sprejeli z velikimi častmi, mesto je v jugoslovanskih zastavah, krizarke so oddale po 21 strelcev v pozdrav, naša obalna posadka je oddala prav tako strele iz topov i. t. d.

Puškarska šola v Kranju premeščena v Srbijo. — Minister za trgovino je izdal odlok, s katerim se puškarska šola v Kranju prenese v Užice, v Kranju pa se ustanovi šola za tekstilno panogo.

Ameriški pesnik in bogatin Key v Dubrovniku

Krog 10. t. m. je došel preko Splita v Dubrovnik književnik iz Amerike John Key. Do Splita je dopotoval v I. razredu in je plačal zase cel kupej. V Splitu pa je zahteval in pokupil vse luksuzne kabine največje naše ladje za dalmatinski promet "Kumanova", ter se tako pripeljal v Dubrovnik. Vsem uslužbencem na Kumanovu je dal po 1000 Din napitnine, kapitanu ladje pa je dal v spomin krasno dozo. Tudi v hotelu Imperial je hotel najeti zase vse elegantne sobe, a je dobil samo tri sobe, ker je bilo drugo oddano. Živel je na veliko roko. Drugi dan je

zahteval od Jadranske plovidbe, naj mu da na razpolago eno jahto za svoje izlete. Vse te stroške pa ni mogel kriti z našo valuto, marveč je zastavil svoje čerke, ki so se glasili na banko Spielmann v Luzernu na račun čipaške narodne banke. Te čerke je delil s pripombo, da jih ne smejo vznivetiti, dokler jim on tega ne dovoli. Živel je tako razkošno, da ga je na mah poznalo celo mesto. Oblasti so se začele zanimati, izpraševale so o njemu po svetu, a od nikoder niso dobili nikakih slabih poročil. Živel pa je ta Key zelo lepo, trgovci in drugi so mu zaupali, le Plovidba mu ni marala dati ladje na razpolago.

Potem so zvedeli, da banka Spielmann ne mara honorirati vseh čekov poprej, predno ne upeje Key z nekimi pogajanj v Albaniji, kamor gre za poslom po naročilu nekega ameriškega železnega trusta. Banka v Luzernu je izplačala na čerke le 18.000 Din, kar pa je jedva kriolo del stroškov. Potem pa ga je uradnik policije spremljal do albanske meje.

Od tam se je bajz zdaj že oglašil s pismom na neke bankirje v Dubrovniku; piše, da je uspel in da bo še prišel v Dubrovnik, da bo osnoval veliko banko, imenuje se svojega ravnatelja in prokurista, kupil pa bo tudi Imperial-hotel, to pa je zato, da odpusti iz službe hotelskega portirja, ki mu baje ni ugrajal.

Zdi se, da je Key povsem pošten človek, da je bil poslan v kakem naročilu trusta v Albanijo in da je imel za to pot — zlasti če uspe na razpolago mnogo denarja, pa je radi tega malo prazpuščeno živel.

Zagrebski in beograjski časopisi so o tem mnogo napisali. Dubrovnik pa je imel svojo senzacijo in je menda prvič tako zelo občutil, da je stopil na njegovo obalo stric iz Amerike, ki je napravil tak žvenket s svojim denarjem oziroma tak šelest s svojimi čeki.

S pomladjo prišla sezona letalskih nesreč

Ljubljana, 16. maja 1930.

Spet so začele od vseh strani prihajati poročila o letalskih nesrečah v naši državi. Prišla je pomlad, s tem je prišla sezona letalcev in sezona letalskih nesreč.

Ni dolgo tega, kar je nekdo moral pristati pri Zidanem mostu, a ker je teren nepripraven se je letalo razbilo, pilot-Slovenec iz radeke okolice, se je težko ponesrečil.

Dne 13. maja pa je prišlo do letalske nesreče na sarajevskem letališču v Rajlovcu. Podnarodnik pilot Magdič iz Užice se je dvignil z letalom v zrak, krožil nekaj časa, potem pa se je začel spuščati. Pri tem je prišel v bližino grča in ker radi nevelike hitrosti ni mogel hitro spremeniti smeri, je zadel ob drevo in letalo je strmoglavilo na tla. Vse to so opazovali oficirji z aerodroma ter so takoj pohiteli z avtomobilom na mesto nesreče. Letalo je popolnoma razbito, pilota Magdiča pa so težko poškodovanega prepeljali v bolnico.

Proti izseljevanju iz lahkomišelnosti

Izseljenski komisar v Zagrebu je izdal spomenico, v kateri pravi, da je ugotovil, da se iz dravске banovine (Slovenije) selijo pogostoma ljudje, ki bi jih lahko doma zaposlili in imeli doma svojo ekzistenco. S tem bi preprečevali nazadovanje kmetijskega gospodarstva, medtem ko v inozemstvu večinoma fizično in moralno propadajo, ker ne najdejo primernega zaslужka. Izseljevanje bo zato v bodoče dovoljeno le v primerih dokazane nezaposlenosti in pa proti potrdilu, da prosilec za potni list doma ne najde dela. Ob enem mora prosilec doprinesiti dokaz, da mu je v deželi, kamor se namerava izseliti, zagotovljena zaposlitev.

Tako izseljenski komisar. Vsekakor je želeli, da se izseljevanje res kolikor mogoče omeji. Toda dejstvo je tudi, da je pri nas nezaposlenost velika in da so plače tako pizle, da tudi zaposleni delavci rajši puste to delo in domovino ter gredo v inozemstvo, kjer jim nudijo večje plače. Tak primer je bil z zadnjim izseljevanjem v Nizozemsko. Odšlo je tja mnogo rudarjev, ki niso bili odpuščeni, pač pa tako slabo plačani, da jim je nizozemski rudnik nudil mnogo več. In so pustili delo in odšli. Kdo bi jim bil?

Mahatma Gandhi

Gandhi živi v ašramu Sabarmati, mali vasi, kjer deli življenje s svojci in prijatelji. Ašram je kraj, ki obsega nekaj malih hišic, obdanih z vrtovi, poleg katerih je kmetija, ki daje sredstva za življenje vsem članom naselbine, kajti ašram mora biti samostojen. Ašram bi po naših reki "samostan".

Gandhi je poročen in njegovi ženi je ime Kasturba. V svoji avtobiografiji pravi indski voditelj o njej, da postane lahko zelo neprijetna, če hoče. Pisec teh vrst jo je videl prvič v svojem življenju dne 12. marca, na dan "zgodovinskega" Gandhijevega pohoda k morju. Bilo je nekako ob enajstih. Gandhi je bil odšel že pred štirimi urami. Mnogi so šli za njim, tudi jaz sem mu sledil nekaj časa, potem pa sem se vrnil in sem se ustavil v samostanski hišini Sabarmatiji, kjer sem hotel govoriti z njegovimi o uspehu pohoda. Svoje so pripisovali Gandhijevemu pohodu svetoven pomen. Pod napol okroglo streho sredi vrta stoječe hišice je sedela na gugalnem stolu ženska. Naočniki so ji počivali na nosu, njene oči so se predse otožno in vdano. Njeno nenavadno visoko čelo je bilo močno razbrzdano. Čez gladko počesane lase je prosto visela "sari", indska ženska obleka. Pozdravila me je z rahlim naklonom glave in se pri tem ljubeznivo nasmehnila, kakor da sva že davna znanca. Sele tedaj mi je prišlo na misel, da sem jo bil videl prejšnji večer mišogrede bežno v predsobi, ko sem lahko nekaj minut govoril z Gandhijem.

"Težke ure imate za seboj, kajne?" sem jo vprašal. Ona mi je odgovorila: "Res je tako — zdaj pa se je zopet vse umirilo." Govorila je polagoma, kakor bi besedo za besedo iz svoje materinske prestavljala na angleški jezik. "Ali se boste priključili poznejšim pohodom, če bo Gandhi dovolil udeležbo tudi ženskam?" "Ne vem," je odgovorila. "Veselim se pa, da se je Gandhiju posrečil njegov načrt."

Tedaj je stopila iz hiše mlajša ženska. Kasturba Gandhi mi jo je predstavila kot svojo nečakinjo. Kmalu se jima je pridružilo še drugo napol odraslo dekletce. "Je ta tudi sorodnica?" sem vprašal. "Ne," je dejala Gandhijeva žena, "to je prijateljica in součenka moje nečakinje, ki biva že nekaj časa pri nas v ašramu." In vse tri so začele govoriti, kakor bi bila ta dan prav takšen kakor vsi drugi dnevi, kakor ne bi se bilo zgodilo nič posebnega in pomembnega. V tej mirni, mirno ljubini okolici sem pozabil, da je bila ta stara žena, ki je stala pred menoj, še kot zelo mlada deklica poročena z možem, ki se je vrgel v boj z britako oblastjo z nenavadnim orojem, mirno odpovedujo pokorščine. Kasturba Gandhi ne napravila vtisa bojevitke ženske. Tiho in skromno stopa v ozadje, malo se sliki o njej, celo Gandhi jo le redko omenja v svojih spisih.

Čisto drugačna ženska je Mirabai ali miss Slade, kakor se prav za prav piše. Govoril sem z njo na večer pred Gandhijevim pohodom. Rodom je Angležinja, hči britkega admirala. Navdušila se je za Gandhijeve ideje ter je postala cela Indijka. Ko je prišla na Vzhod, jo je Gandhi najprej poslal v male vasice, da bi spoznala živ-

ljenje najsiromašnejših med najbednejšimi. "Če ne greste mednje, ne boste nikoli vedeli, kako žive," ji je rekel. In ona je res videla: pomanjkanje hrane, obleke, dela, zdravlil. Kdor ne vidi tega na lastne oči, mu ni treba obupavati, meni miss Slade, kdor pa je to videl, mora biti vsak čas pripravljen pomagati tem nesrečnikom v vsakem položaju.

Stopala sva po ozki stezi med gredami za povrtnino. Pot je držala k mali hišici. "Imam še neko opravilo, potem pa moram k Gandhiju," je dejala, da vidim, če vas more sprejeti. Predelajte medtem nekaj zanimivih člankov v "Mladi Indiji" (Gandhijevem glasilu op. ur.) In zaznamovala mi je članke s svinčnikom. Potem se je z eno nogo uprla ob kolovrat ter ga začela vrteti. Sedel sem na hišni prag in jel opazovati to neobičajno žensko, ki se je odpovedala življenju admiralske hčere in živela raje tukaj v celihi kakor zunaj v velikem svetu. V kotu je ležala zvitka drobna žimnica. Na ozi polje je stalo nekaj knjig. Nekatere je napisal Gandhi, druge so obravnavale njegovo. Čisto mirno sem opazoval njene skoro moške poteze, ki so jih kratko prištrizen lasje še bolj podčrtavali.

Ob steni je alonel pismo s švicarsko znamko. Pokazal sem na omot in vprašal: "Ali si dopisujete s Švicarji?" "Da," je odgovorila, "sem v zvezi s sestro Romaina Rollanda. Pred kratkim mi je pisala. Živi ob Ženevskem jezeru in se kakor njen brat, zanima za vse, kar se godi tukaj." Mirabai je zganila časopise ter mi ponudila kakih šest ali sedem števk. "Predtajte te članke, in takoj boate orientirani o naši stvari," je rekla ter pristavila: "Jaz poličem medtem Gandhija."

Angleščina ter pristne Angležinje, ki se je popolnoma vživela v vlogo Indijke, je nenavadno čista in blagodejna. Vsak stavek izgovori z mehkim, globokim glasom, ki izdaja pri vsakem zlogu njeno odlično pokolenje. Dovolj je, da stojiš samo nekaj trenutkov pred njo, pa se uveriš, da imaš opravka s plemenito osebnostjo. Ona je, kakor velimo, praktična ženska v ašramu, ona skrbi za Gandhija, kadar je bolan ali kadar se ne počuti dobro, in vodi gospodinjstvo kadar ni Gandhija doma. Spominja me francoskih aristokratk, ki se podajajo na Kitajsko, da bi tam živele asketično življenje katoliških misionark, ki si vsdenejo tuje ime, pozabijo na dom, družino in radosti. Trdo življenje za tiste, ki je bil navajen raskojsja in potrebno je mnogo poguma, da človek na vse resignira. Mirabai je imela dovolj poguma za to. Bog ve, kakšne so bile njene koristi? O tem ne zine besedice. Zatopil sem se bil v liste, ko sem jo nenadoma uzri zopet pred seboj.

"Imate srečo," mi je dejala, "Gandhi vas sprejme ob petih. Svetujam vam pa, da ne ostanete dolgo pri njem, kajti dananj dan je njegov zadnji dan doma, dela pa ima še ogromno. Že od rane zore daje navodila, se pripravila na pot in ko jutri zjutraj odide, pomeni to skoro toliko kakor odhod za vedno. Vlada ga bo dala prijeti, mogoče se bo to zgodilo že to noč, mogoče ta trenutek, čisto gotovo pa jutri zarana." Stopila je v svojo celico, zila iz rdeče lončene posode v kotu vode in kovinasto čašo, jo dvignila in nagrnala, da se ji je zill eurek vode v usta. "Ali ste žejni?" me

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904

Podgorina Jednota

Iskupa, 17. junija 1907
v drlavi Illinois

2637-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Rockford 4994

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBOR:

VINCENT CAINKAR, predsednik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
BLAS NOVAK, tajnik bol. oddelka.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI

ANDREW VIDRICH, prvi podpredsednik, 609 Russell Ave., Johnstown, Pa.
DONALD J. LOTRICH, drugi podpredsednik, 1937 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
JOHN J. ZAVERTNIK, gl. sodravnik.....3754 W. 20th St., Chicago, Ill.

GOSPODARSKI ODBOR:

FRANK ALESH, predsednik.....2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
JOHN OLIP.....3324 W. 27th St., Chicago, Ill.
JOSEPH SISKOVICH.....1009 E. 74th Street, Cleveland, Ohio.

POROTNI ODBOR:

JOHN GORŠEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON ŠULAR.....Box 37, Arns, Kans.
JOHN TRČELJ.....Box 837, Strabana, Pa.
FRANK PODBOJ.....Box 61, Park Hill, Pa.
FRANCES ZAKOVSEK.....1014 Adams St., No. Chicago, Ill.

OKROŽNI ZASTOPNIKI:

GEORGE SMREKAR, prvo okrožje.....137 Main Ave., W. Allquippa, Pa.
JOHN LOKAR JR., drugo okrožje.....695 E. 132nd St., Cleveland, Ohio.
FRANK KLUN, tretje okrožje.....Box 658, Chisholm, Minn.
JOSEPH BRATKOVICH, četrto okrožje.....R. R. 7, Pittsburg, Kans.
FRANK KLOPČIČ, peto okrožje.....P. O. Dines, Wyo.

NADZORNI ODBOR:

FRANK ZAITZ, predsednik.....3028 W. 20th St., Chicago, Ill.
ALBERT HRAST.....555 S. Pierce St., Milwaukee, Wis.
MICHAEL PLESHE.....510 Madison Ave., N. E., Pittsburgh, Pa.

POSREJ—Korrespondenca z glavnimi odbori, ki delajo v gl. uradu, se vrši tabele VSA PISMA, ki se nanašajo na prvo gl. predsednika, naj se nanašajo na predsednika, VSE DENARNE priloge in stvari, ki se tičejo gl. upravnega odbora in jednote večje naj se pošiljajo na gl. tajništvo.

Vse denarje, tabele in lističe pošiljajte, naj se pošiljajo na kot. tajništvo.

Vse denarje, v zvezi s blagajniškimi posli, naj se pošiljajo na blagajništvo.

VSE PRITRIBE gleda poslovanje v gl. upravnem odboru naj se pošiljajo Frank Alesh, predsednik upravnega odbora.

VSE PRIŠRIVE na gl. poslopi odsk se naj pošiljajo na John Gorkha, predsednik poslopi upravnega odbora.

VSE DOPISJE in drugi spis, nanašajoči na gl. upravnega odbora, naj se v uradu s glavnim odboru, naj se pošiljajo na "PROSVETA", 2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NOTE: Correspondence with the Supreme Office should be addressed as follows:

All remittances for the supreme president should be addressed to him.

All remittances of money and business concerning lodges and members other than club benefits should be addressed to the secretary's office.

Matters of club benefits should be addressed to the national secretary.

Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him.

Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Alesh, chairman of the Board of Supervisors.

Charges, complaints and appeals should be addressed to John Gorkha, chairman, Judicial Committee.

Articles for publication, announcements, advertisements, subscriptions and all other business pertaining to the official organ should be addressed to "PROSVETA."

Je vprašala... In segla je po beli skodelici ter mi natočila hladne pijače. Ko sem si ugasil čajo, je rekla: "Vidite, tako pijejo mi Indijci — in zopet si je vili-lava vode v usta — ne da bi se dotaknila posode. Tako se posoda za vodo ne umazajo in nam ni treba tritati vode za umivanje. Zdjaj pa oprostite, imam še mnogo dela. Vrnite se pred peto uro, povedem vas k Gandhiju."

Reginald Reynolds se je pojavil liki komet na političnem nebu. Ničče ni poprej slišal o njem, dokler ni kot Gandhijev sel nesel pisma podkrajju v Delhi. Ničče ni vedel, kako dolgo je že Gandhijev učenec in odkod je doma. Našel sem ga isti dan, ko sem se baš pripravil fotografirati ašram. Povedal so mi, da je Reynolds star kakih 24 let. Imel sem ga za mlajšega. Izmenjala sva nekaj besed, postavil se je pred kame-ro, anel sočni šlem in dejal smejaje se: "Ta ne spada zraven. Toda prosim vas, da se pošurite, kajti indijskega solnce se ne morem prehašati". Potem sva šla oba v njegovo celico. Okolu štiriogelnega dvorišča so bila stanovanja za učence in goste. Samostanska enostavnost je doma tudi tukaj. Tla so bila kamenita, nad njimi so se dvigale štiri pobeljene stene brez slehernega okrasja, iz celice sta gledali v svet dve majhni zamreženi okenci, na tleh je bila svita tenka žimnica, v kotu je bil vrč za vodo s čašo ter kolovrat. "Prosim vas dve minuti časa, potem vam bom popolnoma na razpolago," je rekel. Zaprli je za seboj vrata, moja na-

vzočnost v njegovi celici pa je abudila pozornost nekaterih učencev, ki so začeli kazati svedovost ter so jeli kukati skozi mrežo v celico, da bi videli plavalnega moža v beli koži, ki je oblačil srajco in bele hlače. "Tukaj ni zasebnega življenja, vedno opazujejo človeka..." mi je rekel Reynolds. "Včeraj ponoči nisem mogel zatlaniti očesa, vedno so prihajali novi zadrževalci, sedali so molče na tla in so me mirno motrili, potem pa so odšli in so prišli na njih mesto drugi... Frosim, ali mi hočete izkazati uslugo?" je rekel. "No" sem vprašal. "Pošljite posnetek moje slike moji nevesti na Angleško." "Rado volje," sem rekel in vprašal dalje: "Ali namerava tudi ona priti v Indijo." "Tega ne vem. Saj niti ne sluti, kakšne so tukajšnje razmere, jaz pa ne znam fotografirati in ji dolej še nisem mogel poslati slike, ki bi ji pokazala moje življenje v ašramu." "Kako dolgo ste že v Indiji," "Prišel sem bil pred štirimi meseci v Bombay, živim sem nekaj časa v ašramu in sem se zdaj zopet vrnil sem. Moja pot v Delhi me je napravila čez noč slavnega."

Vidi se mu, da mu laska to dejstvo. "Jaz sem rojen revolucionar," mi razlaga. "Že v Cambridgeu, kjer sem študiral, sem se zanimal za borbo z imperikalizmom. Gandhijeve ideje so napravile name velikanski vtis, zato sem prestopil k njemu." "Mislite ostati tukaj." "Kdo ve! Še mesec časa, potem pritisne neznoma vročina, jaz nisem posebno močan in ne vem, če bom lahko prenašal to podnebjje. Mogoče me tudi vtaknejo v ječo, zakaj Gandhi me je bil skupno z Mahadeom Desaiem dolocil za urednika "Mlade Indije".

Reynolds pripoveduje, da piše večer pesmi. Potem sede h kolovratu in začne polagoma in kolovratno vrteti niti. To dela zato, ker ve, da je "hadkha", potrebna kulisa k vlogi, ki jo trenutno igra. Ne napravlja vtisa apostola ne prepričanega gandhista, vendar pa je ponosen na to, da stoji njegovo ime natisnjeno v vseh listih. Kometi pa imajo lastnost, da izginejo prav tako hitro kakor so se pojavili. Da je Gandhi poslal tega mladega, nezrelega dijaka k lordu Irwinu v Delhi, to so tudi mnogi patriotični Indijci smatrali za hudo napako.

Demonstracija Indijci. Prvič v zgodovini Indije tudi žena demonstrira za svobodo Indije.

Agitirajte za Prosveto!

ROSA

Povest o dveh ženah
Spisal Angelo Cerčevnik

(Povest, ki je bila nagrajena v literarnem kontestu Prosvete)

— Mislim, da je morebiti muslimanka. Znaniti ima kakšno napako na obrazu. Dozvedalo se mi je, da je imela tako čudno spacen obraz.

— Hm, čudno!
— Neumnost, neumnost, kaj me briga ta ženska!

Zvečer se je zgubil po mestnih ulicah. Gosta meglja se je leno valila po orošenih cestah, mimo vlažnih zidov... Pri gledišču je baš hotel zaviti proti Rimski cesti, ko se mu je nenadno zadelo, da je videl črno prikazen, kako hiti proti vladni palači na Bleiweisovi cesti. Nehote, nekako po notranjem nagibu, dočista nezavestno, je krenil za njo. Ozrla se je... še enkrat... zopet... Hitreje stopa... teče... Urno je stekel za njo... Preden je dospel do nje, je zginila v megljo, v noč.

Kako strašno smešen sem! Vražia ženska, docela mi je zmešala mozgane. Saj je bilo vse skupaj zgolj pusta domišljija! Ali jo je v resnici sploh videl? Kam bi mogla tako nepričakovano zginiti? Stal je ob oglu vladne palače in zrl na vse štiri strani, da bi jo uzrl... Zaman.

Norec sem, stokrat norec! Kje sem jo mogel videti? Saj se vendar ni mogla nikamor skriti!

Tanja pa je stala v tujem vrta pod ogromno vrbo žalujko in je videla Bojo, obžarjenega od megline svetlobe cestne obločnice, ki ji je gosta meglja dušila svetlobo... V roki je držal klobuk in si brisal pot.

— Vroč mu je...
— Pes, ki je bil priklenjen na verigo, je močno lajal...

Naasmehnila se je.

— Črna ženska. Prikazen. Obličje moram kaj drugega. Ne smem hoditi več takšna. Zalezoval me bo.

Prihodnji dan zjutraj je šel mimo Hrovatinove trgovine. Zaman si je dopovedoval, da je čisto navaden ženskar, ki teka po Ljubljani zgolj za črno obleko, ko ji obraz vendar ni videl ni.

Saj baš to je tisto!

Obraz ji hočem videti! Za vsako ceno!

Ko se je začel dodobra zavedati, je spoznal, da se je v njem nekaj spremenilo. Možgani so začeli živahneje delovati, v vsaj svoji notranjosti je čutil hitrejši tempo. Postalo mu je nekam lahko. Takšna navadna prikazen pa človeka takole spremeni! To bi bila metoda za bolne, za psihopate, melanholike, mizantropce, samomorilce... Poslal bi radne osemjeto žensko, kakršnokoli, črno prikazen in samomorilce bi se zadelo, da ji mora najprej videti nos. Stal je pred izlobo in gledal v vrata trgovine. Vstopiti se ni upal. S Hrovatinom se nista Bog ve kako prijateljsko gledala.

Počasi se je podal v banko, nenehoma ozirajoč se proti trgovini.

V banki mu ni šlo nobeno delo izpod rok. Zagonetna prikazen se je silovito dojmila vsega njegovega bistva. Vsa trenutek je pogledal k glavnemu vходу. Bo zopet prišla?

Tanje pa ni bilo.

Naravnost čudno je, da mu baš te dni Tanja sploh na misel ni prišla. Začarana prikazen je okupirala vse njegovo bistvo. Zvečer se je potikal po ulicah, po stezah Tivolija. Zaman. Črne prikazni ni bilo več. In vendar ni bilo večera, da bi Tanja ne videla Boja. Ve-

čer za večerom mu je sledila, kakor sledi hitrosti vetra piš vetra...

Poslušala je njegove misli, grela se ob njegovem hrepenenju, opajala se ob njegovem, v daljave usmerjenem pogledu. Včasih jo je hrepenenje, da bi stopila k njemu, ga objela, in se mu vsa, prav vsa udala, naravnost fizično mučila. Vselej pa se je umela pravočasno premagati.

Nekega dne je sklenila obiskati Roso. Povedala ji bo, da je po naključju prišla v Ljubljano, ker se ji je tu nudila prijetna služba in pošten način preživljanja, da se je dolgo borila sama s seboj, a da se je naposled vendarle odločila za Ljubljano, ker bi si drugače skoraj nedvomno morala iskati zavetja, kruha in postelje pri družbi, ki jo je tako zelo sovražila. A Rosa naj se ne boji! Preveč ji je ljuba, da bi ji hotela prevzeti moža. Ne, nikdar ne! Le njo hoče in sme videti, kajti tudi ona ji je prav toliko draga, kolikor Bojo. Tembolj, ker ga je negovala, mu vse žrtvovala, prebila ob njegovih postelji dneve in noči, nenehoma odganjala njegovo nestrpno smrt, ki je stala besno ljubosumna ob njegovem zglavju...

Samo včasih jo bo zaprosila, naj ji pove kaj o Boju, naj ji privoščil le skromen odsev njegove ljubezni, naj ji pove, če se je včasih spominja, če je ne zančuje, ker ga je bila v hipu čudnih seksualnih nagnjenj bežno pozabila.

Nekega jutra se je naposled odločila. Ko se je prepirala, da je Bojo v banki, se je podala na njegov dom. Tako dobro je vedela, kje stanejo, celo za okna njegove sobe je vedela. Ko je stopala po stopnicah, je težko in naporno dihala... Pot jo je objival. Srce ji je nehale bati. Vsa je gorela v neznojni želji, da bi objela Rosi vrat, ki ga objame vsako jutro dn, da bi poljubila usta, ki se vsako jutro tako udano ponudijo njemu, da bi se naučila ljubavi iz njenih tako čudežno lepih oči, ki vsesavajo dan za dnevom ljubav njegovih oči.

O, samo še trenutek!

Stala je nepremično pred vrati. Lovila je zrak. Morala se je nasloniti na vrata.

Porvonila je.

Hotela se je obrniti in zbežati.

Slinjala je stopinje. Prepozno bi bilo. Vrata so se odprla.

— Želite, gospa?

— Ali je gospa Jezerškova doma?

— Ni je.

— Morete li mi povedati, ali bo kmalu prišla?

— Ne bo je.

— Danes? Jutri?

— Je še mesec dni od doma. Mislim, da je še dolgo ne bo. Šla je domov, na Švedsko, mislim.

— Domov? Na Švedsko? Nemogoče, nemogoče...

— Pridite opoldne! Gospod je vsak dan opoldne doma.

Rosa je odšla? Daleč je odšla. Na sever. Kaj naj pomeni to? Zakaj sta se razšla? Ali ni morebiti baš ona sama varok? Ali... Sladko jej je bilo ob tej pomisli... ali ga morebiti zapustila... Svoboden je... Kdo bi mu mogel očitati, če bi...

Ne, ne! Saj nič ne ve! Bog sam ve, kako je. Mogoče je zahrepenela po daljnji domovini, morda je ubolela.

(Dalje prihodnja.)

Ivan Podražaj: VEČERNI OBISK

(Odlomek romana "Ženske vladajo svet.")

V pisateljevi sobi pri gospi Marcell, vdovi po računskem svetniku. Prijateljski razgovor med pisateljem in kiparjem, ki se je vrnil z daljšega bivanja v obsejnem mestu.

— Kaj naj ti povem o Pavli? Kaj drugega in prijetnega, praviš? Rad bi ti povedal in kako rad, toda...

— Kaj toda? Saj vendar nisi...

— Sem in nisem. To se pravi, bil sem. Norec sem bil.

— Pa še kakšen, če si se zagledal vanjo.

— Zagledal, praviš? Zagledal? Človek se zagleda v lepo stvar, v lepo stvar, tudi v lepega otroka se lahko zagleda, toda zagledati se v lepo žensko — no, tak človek ni pri pameti.

— Saj praviš, da si bil norec.

— Norec, norec, še več ko norec!

— Val smo norci, kadar izgubimo pamet zaradi ženske. Glavno je, da se izpametujemo, dokler ni prepozno. In za moškega ni nikoli prepozno! Toda čemu besede, ko smo vendar že z dejanji dokazali svojo pamet.

— Dokazali? Vraga smo dokazali ne na pameti! Moški smo vedno bedasti, kadar mislimo, da ljubimo?

— In kadar ne mislimo?

— Ne lovi besed, prijatelj! Dobro veš, kako mislim. Izkusil si sam!

— Pustiva to! Rajši povej, kaj se je zgodilo a teboj, da si znorel, ne da bi se bil zagledal v Pavlo.

— Poznaš jo. Dobro jo poznaš. Lepa je. Pravi tip prave ženske.

— Dvomim.

— Dvomiš? Kaj dvomiš?

— V njeno ženskost.

— Rekel sem, da je pravi tip prave ženske. Tako bi mislil vsak, kdor vidi samo vnanjost. Hočem reči, njena lepota je eminentno ženska in vse na njej spominja na čutnost, ki jo je ovekovečila zgodovina z imeni najslavnejših kurtizan. Videl sem moške, ki so dobesedno trepetali v njeni bližini. Pa ne iz bojazljivosti!

— Hočeš reči, da je prijelo tudi tebe. Kar poveš! Priznaj! Saj to ni nič sramotnega.

— Sramotnega? Ne vem, če je ta beseda na mestu, kjer gre za prirodne oblike, za elementarna čustva. Sicer pa — zakaj bi tajil — vplivala je name kakor še nobena. In da nisem baš eremit, kar se tiče žensk, to ti je znano.

— Ženske kmalu spoznajo s kom imajo opravka. Instinktivno zavohajo vsakega, ki mu je prisojeno, da jih obožuje. Rade imajo sušnje in se igrajo z njihovo strastjo, ki jo znajo razpaliti do norosti in zločinstva. Ni jim za ljubezen. Čim več žensk je imel kdo, tem ljubši jim je. Nagonsko, iz prirojenega pohlepa po oblasti. Kakor hitro pa čutijo — čutijo, pravim — da je kdo v njih oblasti, potem znajo biti celo ljubosumne. In ta njih ljubosumnost ne pozna nobene meje. Pa ne iz ljubezni. Iz gole

potrebe po uživanju. Hočejo biti preverjene, da so moškemu, ki je suženj njih strasti, vse na svetu in da moški, ki jih ljubi — in vsak moški, ki uživa žensko, jo ljubi vsaj podzavestno — ne vidi več nobene druge. Zgoditi se celo, da moški, ki je bil v objemu take ženske, kljub svojemu zdravemu gonu zasovraži intimno občevanje z ženskami, tudi potem, ko že davno ni več v oblasti — Edine. Prave ali kakor je že imenoval v trenutkih sladostrastja gospodarico nad svojim telesom.

— Čakaj, čakaj, prijatelj! Dobro govoriš, vendar želim, da me ne prehitevaš. In še nekaj, Rekel si: vsak moški, ki uživa žensko, za denar ali za kaj drugega, od česar ima ona korist, je vendar ne ljubi. Ne zavestno in ne podzavestno.

— To je nauk in kako je z nauki, mi ni treba razlagati.

— Kaj pa tvoja trditve? Ali ni mar tudi nauk?

— Ne, dragi. Moja trditve je dognanje, ugotovitev, rezultat. Seveda ne mislim na golo živalsko uživanje. V pijanosti ali na uživanje abnormalnega človeka. Tudi množico izključujem.

— Zanimivo.

— Ni toliko zanimivo, kolikor resnično. Le pomisli. Rekel si, da nisi eremit, kar se tiče žensk.

— Rekel sem, da, toda v drugi zvezi. Hotel sem le poudariti, da sem vajen žensk, lepih in inteligentnih, in ne v zadnji vrsti prastarih. In zato sem rekel, da poakežem, kako me je prijelo — kakor si rekel — ne da bi se zanimal zanjo bolj kakor za druge.

O VODOMCU

(Alcedo Hlapida)

Najlepši evropski ptič je brez dvoma vodomec. Na temenu in zadnjem vratu je zelenkastočrna s morskomodrimi lisami na perutnicah rjavkastočrna, na ravnih in trdih perutnicah morskoselena, na sredi hrbta moder, na spodnji strani in na prsih rjast, na grlu rumenkastobel; perje na repu je temnomodro, noge lakasto rdeče itd. Radi teh lepih barv so ga imenovali Grki hal-kyon, Rimljani alcedo, Hrvati ljepa barica, radi modrega hrbta in modrega perja na repu ga sovejo Hrvati "modrega", Slovenci (po Freyerju) višnjevi kos, radi kovinskega leska hrbta Hrvati zlatca, slatopojka.

Ker živi vodomec ob vodah, mu pravijo Nemci Wasser-Seel in Uferspecht (pleza kakor kolna!), Srbohrvati vodomar, vodomor, vodoban, (spaćeno udomar), zeleni povodnik. Slovenci vodomec in povodni kos.

Vodomec je pristen ribič; dolgo preži na riba, ne da bi se ganil. Naravno je torej, da se imenuje naš ptič francoski martinet — pecheur (t. j. Martinet ribič), španski martin pescador (isti pomen), laški martin pescatore, nemški Koenigsfischer (kraljevski ribič), srbohrv. ribar, — ka, — ica, ribolovka, ribič (po Gju-rašinu), češki rybarček, slovenski ribič, poljski rybilwa; sh. tu di račarica, ker vodomec lovi tudi rake.

Ker je vodomec izrazit "zimski ptič", je med praznovernim ljudstvom posvečen sv. Martinu, "svetemu grobarju". Zato mu pravijo Francozi oiseau de St. Martino in Nemci Martinsvogel,

Rusi pa zimorodok. Zadnje ime se opira na staroveško vražo, da vodomek valijo meseca decembra ob jasnih dnevih, kadar ni vetra. — Lahki imenujejo vodomeca tudi piombo, piombino, od glagola piombare — pasti kam naravnost in težko, telebiti, štrbnknti; naš ptič namreč plane, kadar zagleda ribico, kakor blisk v vodo, ne da bi uporabljal peroti.

Odkor pa sta srbohrv. naziva beno in bebič, t. j. bedak, trapec? Priradpisec Wurm pravi, da priča vodomecva predebela glava o "brezumni brutalnosti in lenobi". Morda imajo Srbohrvati vodomeca tudi radi tega za bebeca, ker zaide dostikrat na ribjem lovu pod led, ne more več najti odprtine in tako utone.

Kakor toleče kovač s kladivom po nakovalu, tako vodomec po suhi trdi zemlji s krepkim kiju- nom, kadar si pripravlja votlino za gnezdenje. Zato mu pravijo Srbohrvati kovač, tudi zlatar.

Čehi zovejo vodomeca lednačka, Hrvati kosa ledenjaka, Nemci Eisvogel ali Eisgart, Madžari jegely (od jeg—led), kar sedi pozimi pogosto na kakem ribniku, ki je pokrit z ledom, in sicer na takem mestu, ki kaže še nezmrzelo vodo.

Na vodomeca se nanaša veliko praznih ver pri katoliških narodih. Škrbna gospodinja polaga vodomečev meh med volneno blago, češ, da prežene molje. Bolnik nosi vodomečev kljun, zašit v vrečko, na životu, upajoč, da bo ozdravel. Siromak polaga vodomečev meh molče o polnoči k svojim skromnim prihrankom, skupaj k svojemu nagrabljenemu zakladu; oba menita, da se bo denar potem pomnožil in da ne morejo tatje do njega.

Dekleta se ne ločijo od vodomeca, misleč, da privlači ženina. Ljudstvo tudi varuje, da vodomec varuje hišni mir in brani hišo strele.

L. Koštial.

SMEŠNICE

Razumeta se

Gospod (izvoščku): Moja tačča se mora odpeljati s prvim vlakom — podvizajte se, da ne zamudite!

Izvošček: Bodite brez skrbi, gospod. Vozil jo bopn, kakor da vozim svojo!

Pojasnilo

Gospod Zupin sreča na ulici svojega soseda Trpina, vsega razpraskanega.

— Za božjo voljo, kaj se ti je pa zgodilo? Daj, da te popeljem domov, da te bo žena negovala...

— Pusti me na miru, prosim te! Saj ravnokar prihajam iz te nege.

Misli o zakonu

— Kaj mislite o zakonu?
— Zakon je tedaj srečen, kadar se oba, mož in žena, začneta čutiti, kakor da nista oženjena.

V gledališču

Skopuh svojemu sinu, ki se med odmorom sklanja čez balkon:

— Ne veseli se tako! Lahko bi padel v parket, pa bom moral plačati razliko med vstopnino...

FARMA NA PRODAJ

Proda se 80 akrov obsejna farma, stara devet let; jas sem izčistil 60 akrov in je zasejana krompir, mrvica, krompir, zelje, fišol, pol akra grozdja, 2 1/2 akra jabolka, breskve in slive.

Dve hiši, dva kokošnjaka, ter štala; vse je v dobrem redu. Dve mule, oprava, voz, konj, krava, tele, prašič, 170 kokoši, farmarsko orodje, kovaško orodje in mizararska oprava, 10 bušljev koryze. Vredno vse skupaj štiri tisoč. Prodajna cena za vsoto \$2000. Prodajna vse radi družinskih razmer. Prostor je oddaljen 5 milj od Hartford, Ark., in le 4 milje od Monroe, Okla. Tu prideta dve pošti. Pridite osebno ali pa pišite lastniku na naslov: Frank Stimac, R. I. Box 157—Monroe, Okla., hišo strele.

L. Koštial.

Ze je skoro 50 let

od kar se je ustanovila ta banka, služila je našim ljudem in ves čas je varovala prihranke in uloge stotine tisočev njenih odjemalcev.

Uradniki te banke so bili vedno oprezní v izvrševanju svojih dolžnosti napram njih ulagateljem.

Vi se bodete prepričali, da je v vašem interesu, da obavljate vaše svoje denarne posle pri

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1906 Blue Island Ave.

CHICAGO, ILL.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in sboča, vizitnice, časnika, knjige, kole-darje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasmila daje vodstvo tiskarna. Cene smarne, unijako delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA

Zlobnost
V polnem tramvaju stoji nekakšna dama, ker ni prostora. Sprevednik reče nekemu mlademu človeku, naj vstane in naj pusti, da bo dama sedla.

Sloan's Liniment

PRAVE PASME PIŠČETA
se dobe po znižani ceni od 15. junij naprej in sicer: Lahke Leghorn št. 2 za 100 in za težke velike sorte \$10.00 vso a poštno vred vti...

Kdor jih želi dobiti naj si jih naroči, pošljite le nekaj naplata naprej, ostalo bode plačali plačnik ali na pošti ko piščeta prejme. Polna upladija v naprej so prva upladija. Poštenost in dobra postre-

ba jamčena. Mrs. A. G. Kos, T. Square Deal Hatchery, Brodhead, W. (Adv.)

Tu je hitra pomoč za želodčne nerednos

Presejalstvo je tako hitro pomagalo N. Tona, nepravnost, kolostna, plin v želodcu, glavobol, omotica in ostale neskladnosti. Naga-Tone vsebuje najboljše zdravilnosti za odlično telesno moč in zdravilo vseh vrst. Novo moč človeku in pomaga človeku da se ga ne prebava svetila hrana.

Potem ko ste vabili Naga-Tone naj si podrobite bolni spetiti, situaciji v želodcu, živih izgub, občutke in nebrne pobožnosti prenehajo, spazje je politno in vroče. Splošno zdravje je obnovljeno.

Ali je vaš apetit slab ali če vam je težko jesti, tedaj bi vi morali viti Naga-Tone, in se rešiti vseh vrst. Naga-Tone prodaja pri vseh trgovcih s zdravili. Ali v trgovce tega v saloni nena, recite mi, katere sročiti za vsa od njegovega priprav-